

УДК 631.11:658.2

Костирко А.Г.*старший викладач кафедри обліку і аудиту
Миколаївського національного аграрного університету***Мгламян В.А.***магістр обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету*

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРИОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

THE MODERN SITUATION OF AGRARIAN ENTERPRISES' FIXED ASSETS AND THEIR INTELLIGENT USE

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто сутність основних засобів. Проведено оцінку стану основних засобів і проаналізовано рівень їх використання у сільськогосподарських підприємствах. Визначено, що раціональне використання основних засобів сприятиме збільшенню виробництва продукції, підвищенню продуктивності праці та рентабельності діяльності, а також зниженню собівартості продукції. Обґрунтовано пріоритетні напрями раціонального використання основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: основні засоби, раціональне використання, сільськогосподарські підприємства, фондодвідача, моральне старіння.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена сущность основных средств. Проведена оценка состояния основных средств и проанализирован уровень их использования в сельскохозяйственных предприятиях. Определено, что рациональное использование основных средств будет способствовать увеличению производства продукции, повышению производительности труда и рентабельности деятельности, а также снижению себестоимости продукции. Обоснованы приоритетные направления рационального использования основных средств сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: основные средства, рациональное использование, сельскохозяйственные предприятия, фондоддача, моральное старение.

ANNOTATION

The article deals with the meaning of fixed assets. The assessment of their condition and the level of their usage in agrarian enterprises were analyzed. Determined that the rational use of fixed assets will increase production, increase productivity and profitability, and to reduce the cost of production. The priority ways of agrarian enterprises' fixed assets' intelligent use were grounded.

Keywords: fixed assets, rational use of, agricultural enterprises, capital productivity, obsolescence.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс України відіграє визначальну роль у досягненні продовольчої безпеки суспільства, яка є однією з основних умов стійкості та незалежності держави. Сьогоднішній його стан характеризується глибокими якісними змінами. Нові умови господарювання, зміна відносин власності, структурні зміни в економіці, які супроводжувалися значним спадом виробництва, вимагають пошуку нових резервів для покращання ситуації. Використання внутрішніх факторів збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, що є важли-

вою умовою створення економічних резервів для сталого економічного розвитку агропромислового комплексу в майбутньому, можливе за умови раціонального рівня розвитку матеріально-технічної бази та її головної ланки – основних виробничих засобів [6].

Економічна діяльність сільськогосподарських підприємств України відбувається за умов обмеженості інвестиційних ресурсів, що обумовлює необхідність раціонального використання наявних основних засобів. Перед підприємствами стоїть завдання не лише збільшувати свої прибутки та мінімізувати витрати, але й підвищувати ефективність використання наявних основних засобів. Тож питання раціонального використання основних засобів сільськогосподарських підприємств потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню цих завдань приділяли увагу в різні часи вітчизняні вчені, зокрема: В. Андрійчук [1], Т. Гайдучок [2], М. Домаскіна [3], Є. Кириченко [4], В. Конащук [5], В. Лагодієнко [6], Т. Маренич [7] та ін. Велика кількість і різноплановість досліджень не вичерпує проблеми раціонального використання основних засобів сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм, економічні механізми та моделі їх формування і використання за умов ринкових відносин, взаємозв'язку рівня забезпеченості, якісного складу та ефективності сільськогосподарського виробництва, що свідчить про актуальність дослідження.

Мета статті полягає у пошуку та обґрунтуванні шляхів покращання раціонального використання основних засобів сільськогосподарських підприємств на основі узагальнення теоретичних і методичних основ їх формування й аналізу функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. За умов розвитку ринкових відносин діяльність сільськогосподарських підприємств супроводжується обмеженістю наявних основних виробничих засобів. Це пов'язане не тільки із моральним та матеріальним старінням наявних

в господарстві засобів, а й відсутністю повноцінних джерел їх оновлення, зокрема, низьким рівнем інвестиційних процесів. Від того, наскільки повно та раціонально використовуються основні засоби виробництва в підприємстві, залежить ефективність всього господарювання [3].

Діяльність сільськогосподарських підприємств характеризується недостатньо високим рівнем розвитку процесу інвестування, тому виникає задача раціонального використання наявних ресурсів, тобто підвищення їх інтенсифікації. Для розв'язання даного питання необхідним є системний аналіз даного питання, на основі якого буде можливо розробити конкретні пропозиції щодо підвищення рівня використання наявних основних виробничих засобів та можливості технічного оновлення виробництва.

Практика свідчить, що екологізація є важливою складовою забезпечення сталого й економічно ефективного аграрного виробництва. У зв'язку із цим доцільним в структурі основних засобів, особливо в регіонах ризикованого землеробства, виділяти основні засоби екологічного спрямування – зрошувальні та осушувальні меліоративні системи; дощувальну техніку; системи крапельного зрошення; системи зберігання засобів захисту рослин та мінеральних добрив.

Ефективність використання основних засобів відіграє важливе значення для розвитку діяльності підприємства:

- збільшується економічний потенціал і виробничі можливості галузі, підвищується технічний рівень виробництва;

- зростають можливості для диверсифікації;

- збільшуються темпи зростання продуктивності праці, поліпшення якості сільськогосподарської продукції та інших показників.

Загальновідомо, що основним показником, який визначає ефективність використання основних засобів, є фондовіддача. Як зазначають Т.С. Гайдучок і В.В. Лагодієнко [2; 6], цей показник відображає всі фактори, які впливають на ефективність використання основних засобів через рівень інтенсифікації виробництва сільськогосподарської продукції.

При визначенні фондовіддачі у всіх формах сільськогосподарських підприємств вихідними є обсяг валової продукції, який розраховується у постійних цінах, та середньорічна балансова вартість основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення.

Слід зауважити, що рівень фондовіддачі не завжди достатньо та об'єктивно свідчить про ефективність використання основних виробничих засобів. Справа у тому, що при нині

діючих високих цінах на засоби виробництва, особливо імпортні, їх вартість випереджає приріст валової продукції, яка розраховується по внутрішнім стабільним порівняльним цінам. У цьому випадку розмір валової продукції на одиницю вартості основних засобів може знижуватися, а фондовіддача – падати [7].

Покращанню складу і стану основних виробничих засобів, підвищенню ефективності їх використання насамперед сприятимуть ріст рівня концентрації виробництва (до оптимальних розмірів) та раціональна його спеціалізація.

Підвищення оснащення сільського господарства основними виробничими засобами до економічно обґрунтованого рівня, удосконалення їх видового складу і структури дозволять оновлювати та модернізувати матеріально-технічну базу підприємств (у сполученні з впровадженням досягнень науково-технічного прогресу), прискорити вирішення важливих завдань з подальшої інтенсифікації виробництва, застосуванню прогресивних технологій.

Для вирішення завдання підвищення використання основних засобів та отримання бажаних результатів у діяльності підприємства повинні бути розроблені конкретні шляхи, спрямовані на поліпшення їхнього використання, практичне застосування яких дасть змогу використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності, а також визначити основні чинники, що сприятимуть цьому [1, с. 5].

У цілому сукупність резервів покращання використання основних засобів підприємства

Рис. 1. Резерви покращання використання основних засобів сільськогосподарських підприємств

Джерело: розроблено автором

може бути поділена на три великих групи, що зображено на рис. 1.

Інтенсифікація використання основних засобів підприємства дає змогу значно знизити витрати, пов'язані з моральним зносом машин і устаткування, сприяє прискоренню їх оновлення, що у кінцевому результаті позитивно позначається на фондоозброєності праці та сприяє зростанню її продуктивності. А в остаточному підсумку зростає і фондівдача на підприємстві [5, с. 100].

Щоб використання основних засобів було економічно вигідним та ефективним, необхідно не тільки стежити за його технічним станом, а й залучати фахівців при проведенні складних ремонтів; вивчати ринки виробництва; залучати спеціалістів маркетингового відділу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва [4, с. 104].

Таким чином, основні засоби – одна з найважливіших частин і засобів виробництва; це засоби праці у вартісному вимірюванні, які функціонують у виробництві тривалий час у своїй незмінній натурально-речовій формі, а їх вартість переноситься конкретно працею на вартість продукції (послуг), що виробляється, частинами за мірою спрацювання.

Висновки. У практиці раціонального використання основних засобів сільськогосподарських підприємств необхідно спиратися як на нові, що знаходяться на стадії освоєння, так і на ті апробовані механізми, що зберігають дієвість важелів і стимулів господарювання. Оптимальний рівень і організація раціонального

використання основних засобів будуть сприяти збільшенню виробництва продукції, підвищенню продуктивності праці та рентабельності, а також зниженню собівартості продукції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрійчук В. Фонди не зношуються, зношуються засоби праці / В. Андрійчук // Голос України. – 1997. – № 6. – С. 3–7.
2. Гайдучок Т.С. Формування та використання основних засобів в аграрних підприємствах Центрального полісся: автореф. дис. ... к. е. н. / Т.С. Гайдучок; ДАУ. – Житомир, 2005. – 20 с.
3. Домаскіна М.А. Ефективність використання основних фондів аграрних підприємств Миколаївської області / М.А. Домаскіна, А.С. Крачковська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/862/1/02_Domaskina.pdf
4. Кириченко Є.О. Ефективність використання основних засобів (фондів) та визначення резервів їх підвищення / Є.О. Кириченко // Управління розвитком. – 2013. – № 11. – С. 102–104.
5. Конащук В.Л. Напрями та резерви раціонального використання ресурсів підприємства / В.Л. Конащук, О.О. Дусенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_6_097.pdf.
6. Лагодієнко В.В. Формування оптимального складу основних виробничих фондів в аграрних підприємствах та підвищення ефективності їх використання: автореф. дис. ... к.е.н. / В.В. Лагодієнко. – Миколаїв, 2002. – 21 с.
7. Маренич Т.Г. Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів / Т.Г. Маренич, О.А. Луценко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05.pdf.